SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (4-jild)
2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Sayt: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I12Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY’ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori, Oʻzbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Fargʻona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, “Tashkent International University of Education” xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori (PhD), Oʻzbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00-SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar bo'yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 12-son (dekabr, 2024). -679 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich
FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li
SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich
XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Сойиб Раунов
КАМБАҒАЛЛИК ВА УНИ ҚИСҚАРТИРИШ МУАММОЛАРИ 33-42

Abdimo'minov Oybek Bektemirovich
MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHATLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira
ESKI TERMIZ SIMOBKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo
SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna
KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Таниев Аҳмаджон Бахромович
ТУРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУҲИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардорович
ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ТУРИЗМ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАҲЛИЛИ 83-93

Raximov Baxromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi
O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich
QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

Абдурахманов Мухторали
ҲУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 113-116

Poshokulova Mohigul
BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA 117-122

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHDIDLAR 123-131

Sayfutdinova Nigina Furkatovna
O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI 132-135

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li
O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPSION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI 136-139

Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич
ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ 140-144

Sayidova Muhabbat G'afforovna
GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI 145-149

Kuraxmedov Azamat Erkinovich
SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI 150-153

Umarova Feruza Rozibayevna
O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI 154-156

Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li
KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI 157-161

Begbudieva Parvina Shoxruxovna
THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN 162-166

Aytbayev Mansurbek Yusupovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA 167-173

Muslimov Sherzod Akbarovich
ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT 174-178

Jantayev Maqsud Ibragimovich
MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR 179-184

Norova Malika Fayzulloyevna
TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI 185-191

Gulova Anorgul Axtamovna
O'ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO'LGAN MUNOSABAT 192-196

Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdukarimovna
BURCH VA MAS'ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI 197-205

Berdikulov Chingiz Dusmuradovich
IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI 206-211

Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich
MILLIY-MA'NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA'NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA 212-216

Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O'RNI 217-221

Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li
JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA'MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI 222-228

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Бердиева Мукаррама Анваровна, Чернова Наталья Васильевна
СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ 229-234

Жамаҳматов Кароmиддин Айнилло ўғли
БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ 235-243

Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi
ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA "KO'K" SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI 244-247

Mansurova Mohinur Akmal qizi
HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI 248-252

Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям
ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА 253-257

Murodova Muqadas Ikromovna
XX ASR INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI 258-263

Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna
O'ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI 264-268

Davronov Shexroz Abrorovich
OG'ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI 269-273

Begmatov Azizbek Tursunbayevich
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI 274-280

Ibragimova Moxiraxon Anvarovna
NUTQIY AKTLAR TASNIFI 281-285

Расулова Истода Абдулатифовна
К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ 286-293

Obidova Goʻzalxon Maʼrufjon qizi
OʻZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR 294-299

Furkatova Maxliyo Toʻlqin qizi
OʻZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI 300-309

Baxramov Xabibillo Sadikovich
INGLIZ TILIDA "POISON-ZAHAR" KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI 310-315

Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович
ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 316-323

Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin oʻgʻli
XATTOTLIK SANʼATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 324-327

Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna
YOLGʻIZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOIY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI 328-331

Qayumova Mohinur Murodullayevna
LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE 332-337

Sayipova Dilafruz Rahimovna
OʻZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA "BOBURNOMA"NING AHAMIYATI 338-342

Diyarov Akmal Toʻlqin oʻgʻli
INGLIZ TILIDAGI BOGʻDORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI 343-348

Атаназарова Шохида Бахрамовна
РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА) 349-353

Mamadqulova Kamila Abduxoliqovna
ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS 354-364

Alimova Dilrabo
SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI 365-373

Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna
RUS VA OʻZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI 374-379

Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна
ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА» 380-390

Khamidov Tohirjon Olmos ogli
ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE 391-396

Umurzakova Kommuna Xursanovna
OʻZBEKISTON IJTIMOIY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI OʻZGARISHNING TAʼLIM JARAYONIGA TAʼSIRI 397-402

Habibullayeva Shoira Shukurillayevna
ONA TILI DARSIDA GAP BOʼLAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI 403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Imomov Nurillo Fayzullayevich
TA'MINLOVCHI TO'LOV – MAJBURIYATLARNI TA'MINLASHNING YANGI USULI SIFATIDA 407-414

Салаев Нодирбек Сапарбаевич
ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР 415-431

Ходжиев Юнус Мухитдинович
МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ 432-436

Сайдивалиева Хуршида
БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ 437-445

Miqumov Bobur
THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 446-451

Raimova Nargiza Doroyevna, To'ychiyeva Bahora Otabekovna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 452-459

Чориева Хуршидабону Хуррам қизи
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 460-468

Toshkanov Nurbek Bahriddinovich
UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO'LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI 469-478

Kubaeva Ismigul Farxod qizi
CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE 479-484

Юсупов Ўктамбой Абсаматович
ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 485-491

Баходирова Сабина Улугбек кизи
РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ 492-503

Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 504-508

Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o'g'li
O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI 509-520

To'ychiyeva Bahora Otabekovna, Raimova Nargiza Doroyevna
PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS 521-528

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Ibraximov Sanjar Urunbayevich
SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI VA TAMOYILLARI 529-539

Urazkulova Anna Vitalyevna
OLIY TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI 540-545

Қаршиева Дилбар Эшпулатовна
ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ 546-550

Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna
KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH 551-555

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV 556-564

Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna
SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE 565-570

Акрамова Умеда Салиевна
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ 571-582

Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi
MATEMATIKA FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 583-590

Boboqulov Chori Urolovich
SHAXMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 591-595

To'xtayev Hasan Toshpo'latovich
ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV-PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI 596-599

Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 600-607

Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL) 608-615

Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи
МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ 616-619

Qodirov Xasanboy Oribjonovich
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIY TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI 620-526

Aliyeva Iroda Otabek qizi
MAKTABGACHA TA'LIMGA XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH BO'YICHA MAVJUD TA'LIM TALABLARINING TASNIFI YUZASIDAN TAHLILLAR 627-631

Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li
O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI 632-636

Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi
JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI 637-642

Салиев Улугбек, Салиева Нигора
ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ 643-648

Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна
МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ 649-655

Муминова Офтобхон Каримовна
ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ 656-661

Ахмедова Уктамхон
РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ 662-667

Sattarova Markhabo Raxmonkulovna
TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH 668-672

Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MATEMATIKA MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI 673-678

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 12 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 30 November 2024
Accepted: 5 December 2024
Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

ATTITUDE TO ALISHER NAVOY'S WORKS IN UZBEKISTAN

Gulova Anorgul Akhtamovna,
Bukhara State University,
Associate Professor of the Department of Social and Politikal Sciences,
Doctor of Philosophy (PhD)

Abstract. This article analyzes the attitude to the works of Alisher Navoi in Uzbekistan.

Keywords: sufism, muhaddis, mutakallim, spirituality, enlightenment, thought, society, education.

O‘ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO‘LGAN MUNOSABAT

Gulova Anorgul Axtamovna
Buxoro davlat universiteti
“Ijtimoiy-siyosiy fanlar”kafedrasi dotsenti,
falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqolada O’zbekistonda Alisher Navoiy asarlariga bo‘lgan munosabat tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: tasavvuf, muhaddis, mutakallim, ma’naviyat, ma’rifat, tafakkur, jamiyat, ta’lim.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N30

Kirish. Alisher Navoiy ijodi va hayot yo‘lini tadqiq etish, xususan, XX asr boshlarida shiddat bilan bo‘y ko‘rsatdi. Bunda millat fidoyisi va ma’rifatparvari Abdurauf Fitratning alohida o‘rni bor. Fitrat xalqda milliy ruhni uyg‘otib, milliy ongni o‘stirishda bebaho boylik bo‘lgan ona tilimizning benazir ahamiyati borligini birinchilardan bo‘lib anglab yetdi va shunga yarasha harakat qildi.

O‘tgan asr boshlarida o‘zbek tilini adabiy til darajasiga ko‘tarilishiga qarshi bo‘lganlarning bu borada quyidagicha vajlari bor edi:

- turkchaga kirib qolgan arabcha, forsiychaning turkchalari yo‘qtur;
- ilmiy istilohlarning turkchalari yo‘qtur;
- ilmiy istilohlarni turklashtirmoq uchun harakat qilish bilan vaqtimizni behuda o‘tkazgan bo‘lamiz;
- chig‘atoy tilida bilim o‘qumoqchi bo‘lsak, yuz yil kutib turaylik;
- arabcha ilmiy-adabiy bir tildir: arabcha ilmiy istilohlarni o‘zgartirmak to‘g‘ri emas, biz ilmiy kitoblarimizdan ilmiy so‘zlarni chiqarib, arobachilar so‘zini kirguza olmaymiz. Bunday e’tirozlarning aksariyati Navoiy davrida ham mavjud edi [1].

Asosiy qism. Navoiy yashagan XV asr sharoitiga nazar solsak, mazkur davrda ham badiiy asarlarni fors tilida, ilmiy asarlarni arab tilida yozish an’anasi buzib bo‘lmas qonuniyat

sifatida mavjud edi. Mazkur qonuniyatga qarshi chiqqan Navoiy turkiy tilning cheksiz imkoniyatlarini oʻz asarlari orqali isbotlab berdi va “oʻzbek adabiy tilining asoschisi” degan ulugʻ unvonga muyassar boʻldi.

Abdurauf Fitrat buyuk alloma Navoiy izidan borib, uni oʻzi uchun milliy timsol deb bildi. “Muhokamat ul-lugʻatayn” [2] asaridan ilhomlanib, ulugʻ mutafakkir Navoiy singari oʻzbek tili dunyoning hech bir tilidan qolishmaydigan darajada boyligini isbotlashga harakat qildi.

“Navoiyning forsgʻa va fors madaniyatigʻa bir dushmanligʻi yoʻqdir, u toʻgʻridan-toʻgʻri millatchi (millatparvar) va turklikni sevaturgʻon bir shaxsiyatdir,” – deya bejizga taʼkidlamagan edi adib Vadud Mahmud [3].

Fitrat “Navoiyning forsiy shoirligʻi ham uning forsiy devoni toʻgʻrisinda” (“Maorif va oʻqitgʻuchi” jurnali, 1925) va “Fargʻod-u Shirin” dostoni toʻgʻrisida” (“Alanga” jurnali. 1930) kabi maqolalarini birinchilardan boʻlib eʼlon qildi. Turkiston Muxtor jumhuriyati va Turkiston oʻlka musulmon byurosi tomonidan 1919-yildan boshlab Alisher Navoiy tavalludining hijriy-qamariy sana hisobidagi 500 yilligini nishonlash uchun tayyorgarlik ishlari boshlab yuboriladi. “Alisher Navoiyning 500 yillik yubileyiga tayyorgarlik ishlarini boshlash haqida” 1925-yilning 11-iyulida Oʻlka musulmon byurosi huzuridagi oʻzbekshunoslik qoʻmitasi qarori qabul qilinishi munosabati bilan bir qancha ishlar amalga oshiriladi. Navoiy yubileyi 1926-yilning 4-mart kuni Birinchi Turkologiya qurultoyi doirasida Boku shahrida oʻtkazilib, unda V.V.Bartold, F.Koʻpruluzoda, A.N.Samoylovich, V.Choʻponzoda singari olimlar Hazrat Navoiyning hayoti va ijodi toʻgʻrisida maʼruza qiladilar.

Butun sobiq Shoʻrolar Ittifoqi miqyosida Navoiy tavalludining 500 yilligini keng nishonlash haqida ilmiy sessiyaning qarorlari qabul qilinishi munosabati bilan “Xamsa”ning qisqartirilgan varianti (S.Ayniy, 1939), “Chor devon”, “Muhokamat ul-lugʻatayn”, “Mahbub ul-qulub” asarlari nashr qilindi, turli tadqiqot va monografiyalar yaratildi, shoir asarlari rus, ukrain, tojik, ozarbayjon va boshqa koʻplab tillarga tarjima qilindi. Olim Sharafiddinov (“Alisher Navoiy”, 1939), M.Shayxzoda (“Genial shoir”, 1940), V.Abdullaev (“Navoiyning Samarqanddagi hayoti va faoliyati haqida”, 1940) kabi olimlarning tadqiqotlari yaratildi; A.Borovkov, Ye.E.Bertels, H.Olimjon, X.Zarif, O.Usmonov, M.Shayxzoda hamda boshqa ijodkor va olimlarning ilmiy maqolalarini oʻz ichiga olgan “Rodonachalnik uzbekskoy literaturы” (“Oʻzbek adabiyotining asoschisi”, 1940) toʻplami eʼlon qilindi [4]. Bundan tashqari, mazkur sessiya Alisher Navoiy asarlarini osonroq tushunish imkoniyatini yaratuvchi toʻrt jildli izohli lugʻat tuzish toʻgʻrisida qaror ham qabul qiladi. Biroq ikkinchi jahon urushi boshlanishi sababli mazkur ish kechiktiriladi.

1941-yilda boshlangan urush sababli Sobiq ittifoq hududida Alisher Navoiy yubileyi 1948-yilning may oyida oʻtkazildi. Ye.E.Bertels (“Navaiy. Opыt tvorcheskoy biografii”), O.Sharafiddinov (“Alisher Navoiy. Hayoti va ijodiyoti”), S.Ayniy [5] (“Alisher Navoiy”) larning ilmiy risolalari ushbu munosabat bilan eʼlon qilindi.

Alisher Navoiyning hayoti va ijodiga oid 40–50-yillar oraligʻida V.Abdullaevning “Alisher Navoiyning hayoti va Samarqanddagi adabiy faoliyati” (1941), O.Usmonovning “Alisher Navoiyning “Muhokamat ul-lugʻatayn” asari haqida” (1947), I.Sultonovning “Navoiyning “Mezon ul-avzon” va uning kritik teksti” (1947), S.Mirzaevning “Navoiy aruzi” (1948), A.Saʼdiyning “Navoiy ijodi oʻzbek mumtoz adabiyoti rivojidagi yuksak bosqich sifatida” (1949) kabi dissertatsion ishlari himoya qilindi.

Professor A.Sa’diy Navoiy asarlari yuzasidan tadqiqot olib borib, unda tasavvuf ta’siri kuchli ekanligini ta’kidlaydi. Hazrat Navoiy tarannum etgan ishqda dunyoviylikdan koʻra ilohiylik ustuvorligini aytib, “Xamsa” dostonlari panteistik ham ilohiy ishq bilan toʻlgan” degan xulosani bildiradi. Sotsialistik mafkura ta’sirida tadqiqotchining fikrlari 30-yillarning oʻzidayoq tanqid ostiga olindi. Xususan, adabiyotshunos Olim Sharafiddinov A.Sa’diy asariga qarshi yozgan raddiyasida kesatib shunday deydi: “...bizning donishmand avtorimiz Navoiyni mistika, tarkidunyochilik, oʻlmasdan burun oʻlish, dunyoviy ishlarga dushmanlik bilan sugʻorilgan tasavvuf (sufizm) poeziyasining tipik vakili sifatida ta’riflaydi” [6]. Yuqoridagi fikrdan koʻrinib turibdiki, Olim Sharafiddinov tasavvuf ta’limotiga butunlay qarshi va hatto Navoiyning ham tasavvufga hech qanday aloqasi yoʻqligini isbotlamoqchi.

1940-yilda nashr qilingan Oybekning “Navoiyning dunyoqarashi masalasiga doir” nomli maqolasida ham oʻsha davr mafkurasi tazyiqi ostida tasavvuf ta’limotiga nisbatan zid fikrlar aytilsa-da, ammo, Alisher Navoiy ijodida tasavvufning oʻrni borligi ta’kidlanib, buning sababi sifatida mutafakkir yashagan davr mafkurasi hamda Navoiy ilhomlangan ijodkorlar Farididdin Attor va Hofiz Sheroziy kabi shoirlarni ulgʻaytirgan tasavvufiy she’riyat deb koʻrsatiladi.

Oybek bu ta’sir qanday boʻlganligini 1930-yilda yozilgan ilmiy ishida qisman koʻrsatib ham bergan edi. Oybek bu tadqiqotida Navoiy dunyoqarashini ham tasavvuf bilan bogʻlaydi va yozadi: “Navoiy dunyoning yaratilishi va uning mohiyatini tasavvufning panteistik falsafasiga muvofiq anglaydi”. Oybek bu fikrini Navoiyning dunyoqarashiga bagʻishlangan maqolasida himoya qilib, katta dadillik bilan, ochiq va aniq eslagan edi: “Navoiyning anglashicha, Xudo – dunyodir, u butun jahonda tajassumlangandir... Bunda Xudo butun olam bilan immanent (bir-biridan ajralmas)dir” [7].

Tadqiqotchi V.Rahmonov esa Ye.E.Bertels fikrlarini qoʻllab-quvvatlagan. Olim oʻz maqolasida “Mantiq ut-tayr” va “Lison ut-tayr” asarlarining gʻoyaviy mazmunini bir-biriga qiyoslagan holda ikki buyuk ijodkorning Alloh, olam va odam toʻgʻrisidagi qarashlari hamohang ekanligini ta’kidlaydi.

Navoiy ijodini tadqiq etish bilan cheklanib qolmay, bevosita mutafakkir yaratgan ijod ummonidan ilhom olib, asarlar yaratgan ijodkorlardan yana biri akademik Gʻafur Gʻulomdir. U, avvalo, Hazrat Navoiyning badiiy ijod qoidalarini oʻz davri talablariga koʻra imkoni boricha ijodiy oʻzlashtirgan nazmiy qalam sohibi edi. Gʻafur Gʻulom ulugʻ shoirning ayrim gʻazallariga muxammaslar bogʻlagan va she’rlarida alloma badiiy siymosini gavdalantirgan edi. Jumladan, shoir shunday deydi:

Biror shoh baytingni yodda tutmagan,
Kattadir, kichikdir, bizda kishi yoʻq.
Oltin boldoqdagi nefrit koʻz kabi,
Asaring biz uchun boʻldi qora choʻgʻ.

Adabiyotshunos olim Gʻafur Gʻulomning Navoiy asarlari tadqiqotchisi sifatidagi dastlabki ishlari qatoriga Alisher Navoiyning “Farhod va Shirin” dostoni asil matni va keng oʻquvchilarga moʻljallangan nasriy bayoni (maxsus sharhlari bilan) nashrini aytishimiz mumkin. “Farhod va Shirin” dostoni matni va nasriy bayoni 1940 yilda lotin yozuvida, 1956-yilda esa kirill yozuvida nashr etilgan.

Darhaqiqat, Gʻafur Gʻulom buyuk mutafakkir Alisher Navoiy merosiga alohida ahamiyat qaratgan. U sharqshunos olimlar: V.V. Bartold, A.S. Samoylovich, Ye.E. Bertels, A.K. Borovkov, S. Ye. Malov, N.Yu. Yakubovskiy, A.A. Semyonov, H.Orasli, B.Qorriev, A.Mirzoev, Sh.Abilov kabi

tatar, ozarbayjon, turkman, tojik, rus olimlarining Navoiy ijodi masalalariga bagʻishlangan tadqiqotlari bilan yaqindan tanishgan. Oʻzining Navoiy qoʻmitasidagi yigirma yetti yillik faoliyatida I.Sulton, V.Zohidov, V.Abdullaev, M.Shayxzoda, H.Zarif, P.Shamsiev, H.Sulaymonov, Gʻ.Karimov, A.Hayitmetov, S.Gʻanieva kabi navoiyshunoslar bilan hamkor-hamnafas ishlagan. Ular ijodlarini sinchkovlik bilan kuzatib borgan, oʻrni bilan ularning ayrim fikr-mulohazalariga tayanib ish koʻrgan. Shu bois ham Gʻafur Gʻulomday Navoiy ijodining zukko tadqiqotchisi bildirgan aksariyat fikr-mulohazalar bugun ham oʻz qimmatini saqlab turibdi [1.162].

Navoiyshunos olim Gʻ.Gʻulom "Devoni Foniy" tarkibiga kirgan baʼzi gʻazallarni tarjima qilgan. Bundan tashqari, Alisher Navoiy hayot yoʻli va ijodiy merosi doirasida keng ilmiy izlanishlar olib borib, maqolalar eʼlon qilgan, nufuzli anjumanlarda oʻz maʼruzalari bilan chiqishlar qilgan. XX asr 40-yillaridan 60-yillari ikkinchi yarmigacha boʻlgan vaqt oraligʻida olib borgan tadqiqotlari, ayrim zamondosh adiblar, xususan, Oybekka boʻlgan munosabatida uning Navoiyga boʻlgan munosabati yorqin ifodasini topgan. Gʻ.Gʻulom qarashlarida oʻsha davrlarda adabiyot-sanʼat oldida turgan vazifalar koʻlami aks etganligining boisi ham shu. Shuning uchun ular navoiyshunoslikning rivojlanish bosqichlariga xos xususiyatlardan xoli emas.

Olim Alisher Navoiy ijodiy merosini oʻrganibgina qolmay, ijodkor zamondoshlari tadqiqotlari va adabiy jarayonni ham kuzatib borgan, oʻrni kelganda oʻz munosabatini bildirgan. Navoiyshunos olim Oybekning "Navoiyning adabiy merosi", "Navoiy ideyalarining kengligi", "Ulugʻ mutafakkirning hayoti va ijod yoʻli" singari maqolalari navoiyshunoslik ravnaqida alohida taʼkidladi. Akademikning "Oybek yozuvchi va olim" nomli maqolasi 1955-yilda yozilgan boʻlib, unda Oybekning Navoiy yashagan davr va shoir ijodiy merosini chuqur oʻrgangani "Navoiy" romani muvaffaqiyatini taʼminlagan asosiy omil sifatida izohlanadi.

1966-yilda Gʻafur Gʻulom Navoiy qoʻmitasining ulugʻ shoir tavalludining 525 yilligi munosabati bilan oʻtkazilgan X anʼanaviy ilmiy sessiyasida "Buyuk ustoz" nomli maʼruza bilan qatnashadi. U Alisher Navoiyning turkiy til va adabiyot rivojiga qoʻshgan munosib hissasiga, zullisonaynlik mahoratiga alohida urgʻu berib, mazkur anjumanni "xalq madaniyatining bayrami", deb eʼtirof etadi. Hazrat Navoiy ijodidan ilhom olgan Gʻ.Gʻulom oʻzbek adabiyotini kamol toptirish, uning imkoniyatlarini kengaytirishda Navoiyning alohida fidoiyligi borligini eʼtirof etadi. Akademik ilmiy jamoatchilik oldida har safar chiqish qilganda Navoiy shaxsiyati va ijodiga oid maʼlum bir masalaning yangi bir qirrasini kashf etib, yangi bir gap aytishning uddasidan chiqadi. Mazkur holat uning olim, millat jonkuyari sifatida masʼuliyat bilan oʻz ustida tinimsiz ish olib borganligi dalili boʻla oladi.

Alisher Navoiy shaxsiyatiga eʼtibor va ehtiromning asrlar davomida soʻnmaganligi, aksincha, zamonlar osha mutafakkir ilmiy-falsafiy merosiga eʼtiborning kuchayib borayotganligi, Hazrat Navoiy maʼnaviy merosida ilgari surilgan umuminsoniy qadriyatlar bilan bogʻliq ekanligi bilan izohlanadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. "Alisher Navoiy ijodiy merosining umumbashariyat maʼnaviy-maʼrifiy taraqqiyotidagi oʻrni" Xalqaro ilmiy anjuman materiallari. – Navoiy. 2018. – 321-b.
2. Navoiy A. Muxokamat ul-lugʻatayn. MAT.J.16. –Toshkent: Fan, 2000. – 335 b.
3. Vadud Mahmud. Tanlangan asarlar. –Toshkent: Maʼnaviyat, 2007. –34-b.
4. Sh.Sirojiddinov, D.Yusupova, O.Davlatov. Navoiyshunoslik, –Toshkent: Tamaddun. 2018. –11-b.
5. S.Ayniy. Alisher Navoiy. Xamsa. Layli va Majnun. – Toshkent: 1947. – 236 b.

6. Sharafiddinov O. Tanlangan asarlar. –Toshkent: Fan, 1978. – 182-b.
7. Abduqodirov A.Tasavvuf va Alisher Navoiy ijodiyoti. Filologiya.fanl. dokt. ilmiy daraj. olish uchun yozilgan diss. –Toshkent:1998. –B. 4.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari" elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).